

14.3.2013

Johtaja Kirsi Kangaspunta

Viite OKM002:00/2013

Asia **Kielitaidon ja EU-/ETA -maiden ulkopuolella hankitun osaamisen täydentäminen terveysalalla: työryhmän asettaminen**

Syksyllä 2011 STM perusti työryhmän arvioimaan terveydenhuollon ammatinharjoittamisoikeuksien myöntämistä sekä ammatinharjoittamisen seuranta- ja valvontaa. Työryhmä jätti raporttinsa (STM 2012:8) 29.2.2012. Raportin ehdotukset koskevat pääosin EU/ETA-alueen ulkopuolella suoritettujen tutkintojen todentamista ja valvontaa. Sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä Valviran kanssa arvioinut raportin ehdotuksia ja on valmistelemassa esitysten pohjalta säädösmuutoksia. Osana tätä työtä opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa osaamisen täydentämiseen ja kielitaidon hankkimiseen liittyviin ehdotuksiin.

Osaamisen tunnustamisen keskeinen viitekehys

Muualla kuin Suomessa hankitun osaamisen tunnustamisessa noudatetaan seuraavia periaatteita. *Kun kysymys on EU/ETA-maassa suoritetusta terveydenhuoltoalan tutkinnosta*, kansallinen lainsäädäntö perustuu ammattipätevyyden tunnustamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2005/36/EY, jäljempänä ammattipätevyysdirektiivi.

Tunnustamislainsäädäntö sisältää säännökset, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tunnustettava unionin kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa hankkima koulutus tai ammattipätevyys, kun jäsenvaltiossa edellytetään säännellyn ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi määrättyä ammattipätevyyttä. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää tietyt laissa tai asetuksessa säädetyt ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset. Tunnustaminen antaa unionin kansalaiselle oikeuden harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa samaa ammattia, johon hänellä on pätevyys kotijäsenvaltiossaan.

Tutkintojen tunnustamislainsäädäntöön kuuluu kolme eri tunnustamisjärjestelmää: yleinen tutkintojen tunnustamisjärjestelmä, ammattikokemuksen tunnustamiseen perustuva järjestelmä, ns. ammattikokemusjärjestelmä ja koulutuksen vähimmäisvaatimusten yhdenmukaistamiseen perustuva tunnustamisjärjestelmä, ns. yhdenmukaistamisjärjestelmä. Yhdenmukaistamisjärjestelmästä käytetään myös toisinaan nimitystä sektorikohtainen järjestelmä tai automaattisen tunnustamisen järjestelmä.

Euroopan komissio teki 19. joulukuuta 2011 ehdotuksen ammattipätevyysdirektiivin uudistamisesta (KOM(2011) 883 lopullinen). Ehdotuksen tarkoituksena on yksinkertaistaa ja nykyaikaistaa liikkuvuutta koskevia sääntöjä. Ammattipätevyyden tunnustamisprosessia halutaan helpottaa ja nopeuttaa erityisesti eurooppalaisen ammattikortin avulla. Tarkoituksena on parantaa järjestelmää myös kuluttajien kannalta erityisesti siltä osin, kuin ehdotukset liittyvät kielitaitoon ja ammatillisia väärinkäytöksiä koskeviin varoituksiin terveydenhoitoalalla. Direktiiviehdotuksen käsittely on vielä kesken EU:n neuvostossa ja parlamentissa. Ehdotuksen mukaan tarkoitus on selventää, että henkilön kielitaidon tarkistaminen saa tapahtua vasta sen jälkeen, kun vastaanottava jäsenvaltio on tunnustanut pätevyyden. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden riittävän kielitaidon omaamisen arviointi on nykyisin työnantajien ja itsenäisten ammatinharjoittajien vastuulla. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä tulee harkittavaksi, onko tarpeen säätää Valviralle nykyistä suurempi rooli riittävän kielitaidon varmistamisessa.

Valvontatyöryhmä esitti, että EU/ETA-alueen ulkopuolella lääkärintutkinnon suorittaneen henkilön on läpäistävä laillistamisen edellytyksenä olevan kuulustelun ensimmäinen kirjallinen koe ja uusimuotoinen ammatillinen kielikoe ennen kuin hän voi toimia lääkäriharjoittelijana. Ammattioikeuksien edellytyksissä ja osaamisen täydentämismahdollisuuksissa on todettu puutteita myös hoitohenkilöstön osalta työ- ja elinkeinoministeriön Hyvinvointialan työ- ja elinkeinopoliittinen kehittäminen – HYVÄ-hankkeessa. EU-/ETA-maiden ulkopuolelta tulevien terveysalan ammattilaisten osaamisen täydentämismahdollisuuksia tulisikin katsoa kokonaisuutena, jotta työvoima siirtyisi työmarkkinoille joustavasti ilman uutta tutkintoon johtavaa koulutusta.

Kun kysymyksessä on EU/ ETA-alueen ulkopuolella suoritettu terveysalan tutkinto, se tunnustetaan Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) edellytysten täyttyessä. Ammattihenkilölain 11 §:n mukaan EU- tai ETA-valtion kansalaisen ja 13 §:n mukaan EU- tai ETA-valtion ulkopuolisen kansalaisen EU- tai ETA-alueen ulkopuolella suorittama kyseiseen ammattiin johtava koulutus tunnustetaan Suomessa, mikäli koulutus on Valviran hyväksymä.

Kielitaidon todentamisen tila

Yleiset kielitutkinnot on aikuisille suunnattu kielitaidon testausjärjestelmä, jossa testataan viestinnällistä kielitaitoa tehtävissä, joita aikuiset voivat kohdata henkilökohtaisissa, julkisissa, koulutukseen ja työhön liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Tutkinnoissa mitataan siis aikuisen toiminnallista kielen osaamista sellaisissa käytännön tilanteissa, joissa henkilö joutuu puhumaan, kuuntelemaan, kirjoittamaan tai lukemaan jotakin vierasta kieltä. Tutkinnossa painottuu ihmisten välinen kielellinen vuorovaikutus ja kielitaidon katsotaan ilmenevän kykynä ymmärtää ja tuottaa kieltä. Yleiset kielitutkinnot eivät edellytä minkään alan erityiskielitaitoa. Yleisiin kielitutkintoihin voi osallistua kuka tahansa riippumatta siitä, miten ja missä on kielitaitonsa hankkinut. Suomen kansalaisuuden saaminen edellyttää vähintään tyydyttävää suullista ja kirjallista suomen tai ruotsin kielen taitoa. Tämä voidaan parhaiten osoittaa suorittamalla yleinen kielitutkinto vähintään tasolla kolme.

Yksi STM:n valvontatyöryhmän keskeisistä esityksistä koski kielitaidon todentamista ja vahvistamista. Valvontatyöryhmä esitti, että sosiaali- ja terveysministeriön tulee käynnistää uusimuotoisen ammatillisen kielikokeen valmistelu ja huolehtia yhteistyössä muiden viranomaisien kanssa siitä, että kielikokeita järjestetään lääkäreille ja muille terveydenhuollon ammattihenkilöille tarpeen edellyttämässä laajuudessa. Tällä hetkellä ammatillista kielitaitoa ei pystytä todentamaan riittävässä laajuudessa.

Kielitaitoon osana ammatillista osaamista on jo nyt kiinnitetty huomiota eri hankkeissa. Tampereen yliopistossa on selvitetty, miksi jopa 60 prosenttia ulkomaisista lääkäreistä reagoi ammatillisessa pätevyyskokeessa ja miltä osin puutteellinen kielitaito saattaa olla syynä tähän. Helsingin kaupunki on pohtinut nk. ASKI-hankkeessa mikä on riittävä ammatillinen kielitaito ja miten sitä mitataan kaupungin omille maahanmuuttajataustaisille työntekijöille erityisesti terveysalalla.

Työryhmän asettaminen

STM, OKM ja Valvira ovat yhdessä todenneet, että erityisesti terveysalan tutkintojen täydennysmahdollisuuksien kehittämiseksi ja ammatillisen kielitaito-osion toteutuksen suunnittelemiseksi tulee perustaa työryhmä.

Työryhmän tehtävänä on:

1. Laatia nykytilan kuvaus EU-/ETA –maiden ulkopuolella hankitun terveydenhuollon ammattipätevyyden tunnistamisen ja täydentämisen mahdollisuuksista.
2. Tehdä tarvittavat esitykset järjestelmän selkeyttämiseksi ja parantamiseksi huomioonottaen nk. valvontatyöryhmän esitykset.
3. Tehdä esitys miten terveydenhuollon ammattihenkilöstön työn ja potilasturvallisuuden edellyttämä kielitaito tulee määrittää yleiset kielitutkinnot huomioiden.
4. Tehdä esitys eri tavoista hankkia vaadittu kielitaito.
5. Tehdä esitys tarvittavista säädösmuutoksista, arvio kustannusvaikutuksista sekä eri rahoitusvaihtoehdoista.

Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 31.12.2013 mennessä. Työryhmä voi kutsua kuultavaksi haluamiaan tahoja ja tarvittaessa teettää ulkopuolisia selvityksiä. Työryhmän työn kustannukset katetaan momentilta 29.30.21.2.

Työryhmän kokoonpanoa valmisteltaessa on pyydetty kaikilta esityksen tehneiltä tahoilta esitys sekä nais- että miespuolisesta ehdokkaasta työryhmän jäseneksi. Kaikilta esityksen tehneiltä tahoilta ei saatu em. pyynnön mukaista esitystä. Työryhmässä tarvittavan asiantuntemuksen varmistamiseksi kokoonpano poikkeaa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986) määritellyistä edellytyksistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu työryhmän puheenjohtajaksi Teidät.

Työryhmän jäseniksi ministeriö nimeää esityksestä seuraavat henkilöt:

ylilääkäri **Teppo Heikkilä**, sosiaali- ja terveysministeriö ja työryhmän varapuheenjohtaja (varajäsen lääkintöneuvos Taina Autti)

asiantuntija **Suvi Aherto**, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry, Terveyspalvelualan liitto

varatoiminnanjohtaja **Hannu Halila**, Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund ry (varajäsen koulutusasiantuntija Ulla Anttila)

ylitarkastaja **Kati Isoaho**, opetus- ja kulttuuriministeriö ja työryhmän sihteeri

henkilöstöhankintapäällikkö **Leena Karasvirta**, Helsingin kaupunki

opetusneuvos **Markku Karkama**, Opetushallitus (varajäsen opetusneuvos Aira Rajamäki)

toimialajohtaja **Raimo Koivisto**, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry (varajäsen lehtori Leena Nietosvuori)

hallitusneuvos **Virpi Korhonen**, opetus- ja kulttuuriministeriö ja työryhmän sihteeri

tutkimuspäällikkö **Marja-Kaarina Koskinen**, Tehy ry (varajäsen kv-päällikkö Sari Koivuniemi)

PhD, tutkimuskoordinaattori **Tiina Lammervo**, Jyväskylän yliopisto/Soveltavan kielentutkimuksen keskus (varajäsen FT, professori Ari Huhta)

professori **Kari Mattila**, Suomen yliopistot UNIFI ry

ylitarkastaja **Johanna Moisio**, opetus- ja kulttuuriministeriö

suunnittelija **Soili Nevala**, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer (varajäsen suunnittelija Leena Kaasinen-Parkatti)

työmarkkinalakimies **Eeva Nypelö**, KT Kuntatyönantajat (varajäsen työmarkkinalakimies Jouko Hämäläinen)

lääkintöneuvos **Pirjo Pennanen**, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira (varajäsen lakimies Maarit Mikkonen)

dosentti, ylilääkäri **Pasi Pöllänen**, Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä, CAREA (varajäsen henkilöstöjohtaja Tiina Häyhä)

ylitarkastaja **Sami Teräväinen**, Työ- ja elinkeinoministeriö (varajäsen vanhempi hallitussihteeri Anne-Mari Mäkinen)

hallitusneuvos **Maiju Tuominen**, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusministeri

Jukka Gustafsson

Ylitarkastaja

Mari Pastila-Eklund

Jakelu Työryhmän jäsenet

Tiedoksi Sosiaali- ja terveysministeriö
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
Työ- ja elinkeinoministeriö
Tapio Kosunen
Anita Lehtikoinen
Hannu Sirén
Aleksi Kalenius